

Якщо $I_{ФБП} \rightarrow \max$, то $K_{ф.р.} + K_{м.р.} + K_{к.р.} + K_{і.р.} \rightarrow \min$, тобто маємо певну залежність:

$$\underset{\min}{K_{ф.р.}} + \underset{\min}{K_{м.р.}} + \underset{\min}{K_{к.р.}} + \underset{\min}{K_{і.р.}} = \underset{\max}{I_{ФБП}}$$

Сформовані методичні засади дають змогу здійснити вибір оптимального варіанта захисних заходів, тобто забезпечити необхідний рівень фінансової безпеки за мінімальних витрат.

Висновки. Узагальнюючи проведені дослідження, наголосимо, що для забезпечення необхідного для функціонування та розвитку рівня фінансової безпеки машинобудівного підприємства необхідна ефективна протидія зовнішнім і внутрішнім загрозам шляхом застосування найбільш доцільного варіанта. Варіант протидії загрозам залежить від характеру й пріоритетності впливу певної загрози та захисних можливостей підприємства, що виражається в ефективності формування системи економічної безпеки та наявності необхідних ресурсів.

Розроблений алгоритм реалізації захисних дій для протидії загрозам, спираючись на результати моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища та ієрархічного впорядкування ключових зовнішніх і внутрішніх загроз, регламентує вибір певного варіанта захисних дій, чим сприяє удосконаленню управління фінансовою безпекою машинобудівного підприємства.

Подальшого дослідження потребує розроблення методичних засад формування та ефективності використання необхідних ресурсів у процесі управління фінансовою безпекою машинобудівного підприємства.

Література

1. Арєф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Арєф'єва, Т.Б. Кузьменко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / О.І. Барановський. – К. : Вид-во "Фенікс", 1999. – 338 с.
3. Бланк І.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Эльга", "Ника-Центр", 2004. – 784 с.
4. Герасимчук З.В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія / З.В. Герасимчук, Н.С. Вавдіюк. – Луцьк : Вид-во "Надстиря", 2006. – 243 с.
5. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 – "Економіка підприємства і організація виробництва" / К.С. Горячева; Київський національний університет технологій та дизайну. – К., 2006. – 16 с.
6. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : монографія / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К. : Вид-во НІСД, 1997. – 144 с.
7. Сромошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Сромошенко. – К. : Вид-во "Либідь", 2001. – 309 с.
8. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки : монографія / В.І. Кириленко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 232 с.
9. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б. Кузенко, В.В. Прохорова, Н.В. Саблина // Бизнес Информ : науч. журнал. – 2007. – № 12 (1). – С. 27-29.
10. Мандзиновская К.О. Управление угрозами финансовой безопасности предприятий // Проблемы современной науки (РФ, г. Ставрополь). – 2014. – Вып. 11. – С. 152-159.
11. Орлова В.В. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці підприємства / В.В. Орлова // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Сер.: Економіка, планування і управління галузі. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.13. – С. 267-27.

12. Турхан Х.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки машинобудівних підприємств / Х.О. Турхан // Наукові записки Української Академії друкарства : зб. наук. праць. – 2013. – № 4. – С. 85-95.

Мандзиновская К.О. Методические основы процесса обеспечения финансовой безопасности машиностроительного предприятия

Доказана приоритетность разработки методических основ управления финансовой безопасностью машиностроительных предприятий. Охарактеризованы ключевые подходы к трактовке понятия "угроза" и сформировано собственное определение термина "угроза финансовой безопасности". Построен алгоритм реализации защитных действий для противодействия угрозам экономической безопасности машиностроительного предприятия. Сформированы методические основы выбора оптимального варианта защитных мер для противодействия угрозам, исходя из необходимости обеспечения максимального уровня финансовой безопасности при минимальных затратах имеющихся ресурсов.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, угроза, ресурсное обеспечение, ресурсы.

Mandzinovska K.O. Some Methodological Principles to Guarantee Financial Security of Engineering Company

The priority development of methodological bases for financial security of engineering enterprises is proved. The characteristic of key approaches to the interpretation of the term "threat" is given. Authors' own definition of the term "threat to financial security" is offered. The algorithm for implementing protective actions to counter threats to financial security of the engineering company is built. Some methodological principles of choosing the best alternative protective measures to counter threats based on the need to ensure the highest level of financial security at minimum cost to the available resources are formed.

Keywords: financial security of a company, threat, resource support, resources.

УДК 340.341.1

Аспір. Я.В. Пилип'юк¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Проаналізовано підходи до теоретичного обґрунтування сутності поняття "фінансове забезпечення", узагальнено теоретичні положення та оцінено погляди вчених на це поняття. Вдосконалено визначення поняття "фінансове забезпечення інноваційного розвитку". Визначено ключові ознаки тлумачення сутності поняття "фінансове забезпечення". Охарактеризовано основні джерела фінансування інноваційної діяльності та визначено причини падіння показників інноваційної активності в Україні. Запропоновано заходи для вдосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності.

Ключові слова: фінансове забезпечення, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інновації.

Постановка проблеми. Внаслідок кризових явищ в економіці інноваційна сфера України є послаблена. Відбувається скорочення бюджету державних витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки і систему освіти, еміграції кваліфікованої робочої сили за кордон, а також ослаблення кредитної системи та інфраструктури. Оскільки інноваційний розвиток є важливим чинником економічного зростання, а інновації є матеріальною основою покращення ефективності виробництва, конкурентоспроможності та якості продукції, необхідно здійснювати заходи для активізації інноваційної діяльності.

¹ Наук. керівник: доц. В.М. Коваленко, канд. екон. наук

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розкриття суті, механізму, складових частин фінансового забезпечення інноваційного розвитку активно обговорюються в наукових колах. Зокрема, це питання розглядали такі вчені, як: О. Амош, Ю. Бажал, Г.В. Возняк, В.В. Зимовець, С.В. Онишко, В. Опарін, О.М. Колодізев, М.І. Крупка, А.Я. Кузнєцова, О.І. Москаль, А. Пересада, І.Г. Сокирська, І.В. Федулова. Разом з тим, окремі аспекти забезпечення фінансовими ресурсами інноваційної діяльності потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є розкриття суті поняття "фінансове забезпечення інноваційного розвитку", узагальнення теоретичних положень та оцінювання поглядів вчених на сутність поняття "фінансове забезпечення", визначення основних форм фінансового забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Як показує досвід високорозвинених країн світу, розвиток економіки здійснюється тільки за умови постійного впровадження перспективних технологій. Інноваційна діяльність неможлива без відповідного фінансового забезпечення. Питання фінансового забезпечення є надзвичайно актуальним, зважаючи на дефіцит власних фінансових ресурсів і складність залучення інвестицій, високий рівень відсотків за банківські кредити. Однак щодо визначення сутності поняття фінансового забезпечення в економічній літературі існують різні погляди.

Фінансове забезпечення є одним із складових елементів фінансового механізму поряд з управлінням фінансовою діяльністю, фінансовим регулюванням, фінансовим плануванням і прогнозуванням та ін. Фінансове забезпечення передбачає формування та використання фінансових ресурсів підприємств за допомогою оптимізації співвідношення всіх його форм і дає змогу створити такі обсяги фінансових ресурсів господарської діяльності, від яких підприємство мало б змогу функціонувати не тільки беззбитково, але і підвищувати ефективність діяльності та зміцнювати економіку країни загалом [8, с. 224, 228].

У фінансовому словнику подано таке визначення фінансового забезпечення: "Фінансове забезпечення – це забезпечення фінансовими ресурсами економіки держави, соціальних потреб і програм, виробництва продукції, науково-технічних досліджень, будівництва і переобладнання підприємств, а також утримання бюджетних організацій тощо" [6].

Гладій С. визначає фінансове забезпечення як узагальнюючий метод інвестування через фінансові форми як конкретні прояви категорій фінансової сфери, зовнішнього вияву механізму та його структурних елементів [4]. На думку І.А. Баклана, фінансове забезпечення – це процес вибору напрямів, форм і методів використання фінансових ресурсів з метою збільшення економічного розвитку і ринкової вартості підприємства [1].

Під фінансовим забезпеченням О.І. Москаль розуміє сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів та організаційно-управлінських принципів, методів і форм їх впливу на соціально-економічну життєдіяльність [10]. Водночас І.В. Зятковський вважає, що фінансове забезпечення передбачає виявлення можливих внутрішніх джерел фінансових ресурсів, а при відсутності такої можливості або їх недостатності – до залучення коштів із-зовні" [7].

Сокирська І.Г. зазначає, що фінансове забезпечення інноваційної діяльності відбувається з позиції реалізації безперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних і залучених фінансових ресурсів з виокремленням механізму фінансового забезпечення, формування структури капіталу, планування і бюджетування та балансування грошових потоків [15].

Василик О.Д. стверджує, що фінансове забезпечення – це створення і використання фондів фінансових ресурсів задля здійснення виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг у різних галузях економіки [2]. За Д.С. Олійником фінансове забезпечення – це організація через визначення обсягу фінансових ресурсів, науково обґрунтованого їх прогнозування, створення фінансових резервів і нормативно-правового забезпечення [11, с. 5]. Опарін В.М. вважає, що фінансове забезпечення підприємства реалізується на основі відповідної системи фінансування, яке може здійснюватися через самофінансування, кредитування та зовнішнє фінансування [12, с. 17-18].

Водночас Г.Б. Погрішук зазначає, що для визначення фінансового забезпечення доцільно врахувати такі складові елементи: мета, завдання, функції, методи, джерела, обсяги фінансових ресурсів, а також діяльність як держави, так і суб'єктів господарювання, що пов'язана з мобілізацією і використанням цих ресурсів [14, с. 4]. Під фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку О.М. Колодізев пропонує розуміти сукупність економічних відносин, що виникають з приводу пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів, а також організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційний розвиток національної економіки [9]. На нашу думку, це є найбільш повним і точним визначенням цього поняття.

Свидерський П.В. вважає, що фінансове забезпечення інноваційного розвитку підприємств у контексті і загальнотеоретичної, і практичної площини доцільно визначати цілісним процесом, що охоплює власне фінансове забезпечення, можливості нагромадження і відтворення фінансових ресурсів, а також його регулятивний потенціал. Зважаючи, що економічну основу фінансового забезпечення становлять фінансові ресурси, основні його проблеми вбачають у їх наявності. Поділяємо думку вченого про те, що, незважаючи на поширеність такого підходу, в окремих аспектах він може бути визнаний обмеженим, оскільки висвітлює односторонню залежність між обсягами фінансових ресурсів та рівнем розвитку, коли фінансові потоки нібито консервуються в стані, що існує в конкретному часі та просторі. Разом з тим, не можна ігнорувати внутрішні імпульси (часто зовні не передбачуваного руху) залежностей між обсягами фінансових ресурсів і можливостями розвитку [16, с. 147].

Таким чином, найпоширенішим є визначення фінансового забезпечення інноваційної діяльності як комплексу методів та важелів впливу на інноваційну діяльність, що реалізується у різних формах через відповідну систему фінансування [3, с. 22]. Як бачимо, у дослідженому спектрі визначень можна виділити відповідні ключові ознаки тлумачення сутності поняття "фінансове забезпечення":

- функція інвестування через фінансові форми;
- елемент фінансового механізму;
- основний метод фінансового впливу на соціально-економічний розвиток через систему фінансування;

- сукупність економічних відносин (система фінансових відносин), що діють через сукупність форм і методів створення, мобілізації і використання фондів фінансових ресурсів;
- процес організації фінансування на основі відповідної системи фінансування;
- процес реалізації безперервного характеру відтворювальних процесів за рахунок власних і залучених фінансових ресурсів [13, с. 48].

На нашу думку, фінансове забезпечення інноваційного розвитку – це сукупність фінансових відносин, які зумовлені інструментами, методами та важелями впливу на процеси розвитку інноваційної діяльності з метою пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів, необхідних для економічного зростання та розвитку суб'єктів господарювання та держави.

Фінансове забезпечення інноваційної діяльності передбачає реалізацію заходів із залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів для фінансування нововведень підприємства. Основним завданням фінансового забезпечення є прийняття рішень щодо визначення джерел ресурсів фінансування інноваційної діяльності, формування необхідних їх обсягів та оптимізації [5, с. 65].

У практичній діяльності процес фінансового забезпечення інноваційного розвитку реалізується за допомогою основних елементів системи фінансового забезпечення, до яких належать фінансові інструменти та методи, форми фінансування і фінансові важелі впливу [13, с. 48].

Вітчизняна модель фінансування інноваційної діяльності передбачає такі джерела: власні, позикові та залучені. До самофінансування належать: амортизаційні відрахування, мобілізація внутрішніх активів, виручка від реалізації окремих видів майна, нерозподілений прибуток та інші накопичення. Позикові засоби охоплюють довготермінові кредити фінансово-кредитних установ, лізинг, форфейтинг, франчайзинг. До залучених засобів відносять бюджетні кошти державного й місцевого рівнів; вітчизняні та іноземні інвестиції: гранти, міжнародні програми, пайові внески іноземних інвесторів, кошти іноземних наукових фондів; емісію акцій [17, с. 231].

Оскільки інноваційна діяльність характеризується високим ступенем ризику і невизначеності, для забезпечення оптимального співвідношення та максимізації прибутку важливо використовувати різноманітні джерела фінансування, оскільки кожне з них має свої переваги та недоліки.

Варто зазначити, що процес активізації інвестиційної діяльності в інноваційну сферу стримують негативні тенденції в економіці. У 2014 р. за даними Всесвітнього Економічного Форуму (The Global Competitiveness Report 2014-2015) Україна зайняла 76 місце із 144 країн за індексом глобальної конкурентоспроможності, 63 місце – у частині інновацій, відстаючи від 90 % європейських країн. Лідерами цього рейтингу є Швейцарія, Сінгапур, США, Фінляндія, Німеччина. Що стосується одного із ключових показників науково-технічного розвитку країни, а саме рівня витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (виражається у відсотках від валового внутрішнього продукту (ВВП)), то у 2012 р. Україна зайняла 36 місце із 91 країн світу із рівнем витрат на НДДКР 0,86 % ВВП. Лідерами за цим показником є такі країни: Ізраїль (4,40 % ВВП), Фінляндія (3,88 %), Південна Корея (3,74 %), Швеція (3,40 %), Японія (3,36 %).

Окрім цього, триває падіння показників інноваційної діяльності України, зокрема, зменшується питома вага інноваційно-активних підприємств та частка реалізованої інноваційної продукції. Вважаємо, що причиною зниження іннова-

ційної діяльності є нестача фінансових ресурсів, адже власні фінансові можливості підприємств є обмеженими, зовнішні джерела фінансування практично відсутні і є проблеми з отриманням кредитів.

Наявні на цей час на вітчизняному ринку капіталів фінансові ресурси уповільнюють розвиток нових форм і методів фінансування інноваційних проєктів. Вагомий потенціал посилення ефективності дії фінансового механізму міститься у зростанні частки довгих грошей у структурі грошової маси, виведенні готівкових коштів з тіньового сектору, удосконаленні амортизаційної та податкової політики держави, підвищенні ефективності управління державними корпоративними правами, використанні інвестиційного ресурсу накопичувальної пенсійної системи [16, с. 150].

Висновки. Таким чином, правильне розуміння поняття "фінансове забезпечення інноваційного розвитку" є необхідною теоретичною основою для подальших досліджень в інноваційній сфері, а також для ефективного функціонування системи фінансування інноваційної діяльності.

Хоча існують різні погляди вчених на визначення сутності поняття фінансового забезпечення інноваційного розвитку, всі науковці сходяться на тому, що для активізації інноваційного розвитку економіки України необхідно ефективно використовувати наявні фінансові ресурси.

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, модернізація виробництва, забезпечення економічного зростання на основі інноваційної моделі розвитку потребують удосконалення фінансових, правових, організаційних та інших інструментів державного управління в інноваційній сфері. Окрім цього, необхідно здійснити певні кроки для вдосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності, зокрема заходи з непрямої підтримки інновацій, а саме:

- податкове стимулювання інноваційної діяльності (надання податкових пільг суб'єктам господарювання, діяльність яких спрямована в інноваційну сферу та які спеціалізуються на науково-технічних напрямках);
- вдосконалення механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок;
- створення нормативно-правової бази, яка стимулювала б науково-дослідну діяльність.

Ці заходи стимулюватимуть інноваційні процеси в державі та створять сприятливий інвестиційний клімат для інноваційної діяльності.

Література

1. Баклан И. Основы финансового менеджмента. – Т. 1. – К. : Изд-во "Ника-Центр", "Эльга". – 2001. – 473 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів : підручник / О.Д. Василик. – К. : Вид-во НІОС. – 2003. – 239 с.
3. Возняк Г.В. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні : монографія / Г.В. Возняк, А.Я. Кузнецова. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2007. – 183 с.
4. Гладій С. Фінансовий механізм інвестування інноваційного розвитку: теоретико-методологічний підхід до управління / С. Гладій // Наука молода : зб. наук. праць. – 2005. – № 3. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/gHL8ef.pdf.
5. Єпіфанова І.Ю. Аналіз фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в сучасних умовах / І.Ю. Єпіфанова // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Проблеми економіки та управління. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2012. – № 722. – С.65-69. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menagement/2012_722/13.pdf

6. Загородний А.Г. Финансовый словарь / А.Г. Загородний, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів : Вид-во "Центр Європи", 1997. – 471 с.
7. Зятковський І. Финансове оздоровлення підприємств: Теорія і практика : монографія / І. Зятковський. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка". – 2003. – 146 с.
8. Козій І.С. Місце і значення фінансового забезпечення в структурі фінансового механізму / І.С. Козій // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.9. – С. 223-229.
9. Колодізев О.М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки : дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.08 – "Гроші, фінанси і кредит" / О.М. Колодізев; ДВНЗ "Українська академія банківської справи Національного банку України". – Суми : [Б. В.], 2011. – 508 с.
10. Москаль О.І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец.: 08.04.01 – "Фінанси, грошовий обіг і кредит" / О.І. Москаль. – К., 2001. – 16 с.
11. Олійник Д.С. Фінансове забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Д.С. Олійник. – К., 2003. – 17 с.
12. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія) : навч. посібн. / В.М. Опарін. – К. : Вид-во КНЕУ. – 2002. – 240 с.
13. Осьмірко І.В. Система фінансового забезпечення інноваційного розвитку: поняття, структура та принципи функціонування / І.В. Осьмірко // Бізнес Інформ : міжнар. наук. екон. журн. – 2012. – № 7. – С. 47-49.
14. Погрішук Г.Б. Фінансове забезпечення охорони навколишнього природного середовища : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Г.Б. Погрішук. – Тернопіль : Вид-во Тернопіль. ДЕУ. – 2005. – 19 с.
15. Сокирська І.Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І.Г. Сокирська // Фінанси України : журнал. – 2003. – № 1. – С. 89-93.
16. Свидерський П.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств / П.В. Свидерський // Экономика и управление : науч. журнал. – 2011. – № 6. – С. 145-151.
17. Ховрак І.В. Фінансування інноваційного розвитку: реалії та перспективи / І.В. Ховрак // Маркетинг і менеджмент інновацій : зб. наук. праць. – 2013. – № 1. – С. 229-235. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>.

Пилипук Я.В. Теоретические основы процесса определения сущности финансового обеспечения инновационного развития

Проанализированы подходы к теоретическому обоснованию сущности понятия "финансовое обеспечение", обобщены теоретические положения и оценка взглядов ученых на это понятие. Усовершенствовано определение понятия "финансовое обеспечение инновационного развития". Определены ключевые признаки толкования сущности понятия "финансовое обеспечение". Охарактеризованы основные источники финансирования инновационной деятельности и определены причины падения показателей инновационной активности в Украине. Предложены меры по совершенствованию механизма финансирования инновационной деятельности.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, инновационное развитие, инновационная деятельность, инновации.

Pyluyuk Ya.V. Some Theoretical Foundations of the Definition of the Essence of Financial Support of Innovative Development

Some theoretical approaches to the essence of the concept of "financial support" are analysed. Some theoretical principles and valuation of scientists' views on this concept are generalized. The definition of "financial support of innovative development" is improved. The key features of the interpretation of the essence of the concept of "financial support" are detected. The main sources of financing innovative activity in Ukraine are characterized. The reasons of decline in innovative activity are determined. Measures for improvement of the financial mechanism of innovation are suggested.

Keywords: financial support, innovative development, innovative activity, innovations.

УДК 338.46:641

Проф. Александер Прокопюк, д-р наук – Вища школа економіки, м. Бялосток, Польща; викл. Ю.Б. Феленчак, канд. екон. наук – Львівський ДУ фізичної культури

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Досліджено сучасний стан ресторанного господарства України та Республіки Польща. Проаналізовано особливості розвитку ресторанного господарства обох держав протягом 1990-2013 рр. з урахуванням регіональної специфіки його становлення та розвитку. Розглянуто структурні зміни у функціонуванні закладів ресторанного господарства та визначено темпи їх розвитку. Розроблено картосхему забезпеченості закладами ресторанного господарства України і Польщі. Окреслено основні тенденції розвитку ресторанного господарства у найближчій перспективі.

Ключові слова: ресторанне господарство, заклад ресторанного господарства, заклад харчування, ресторан, демократичний ресторан, кейтеринг.

Вступ. Розвинене ресторанне господарство є прибутковим сектором економіки країни, який, окрім обслуговування різних контингентів споживачів та надання їм послуг у сфері харчування, вигідно позиціонує країну на міжнародному ринку. Розвинена сфера послуг, складовою якої є ресторанне господарство, є ознакою належного соціально-економічного рівня країни, прогресивної структури її господарства.

Трансформації, які відбулися у світовій економіці протягом останніх десятиріч, спричинили істотні зміни в ресторанному господарстві. У сучасних умовах ресторанний бізнес є прибутковим видом економічної діяльності, якому притаманні високі рівні ліквідності капіталу та конкурентності. Окрім цього, впродовж останніх років спостерігається зростання ролі закладів ресторанного господарства у туристичному секторі економіки. З огляду на це, дослідження сучасного стану та перспектив розвитку ресторанного господарства у регіонах України та Польщі є актуальними і мають вагоме практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблематики. Результати дослідження різноманітних аспектів розвитку ресторанного господарства висвітлено у працях вітчизняних (О.І. Кочерги, Н.В. Смірної, Н.О. П'ятницької, М.І. Пересічного, І.В. Скавронської, О.Д. Тімченко, О.П. Ткаченко, Г.В. Чернової та ін.) та зарубіжних науковців (E. Gheribi, E. Kwiatkowska, G. Levytska). Однак, незважаючи на значні наукові напрацювання з цієї проблематики, окремі її аспекти, зокрема сучасний стан та тенденції розвитку ресторанного господарства України та Польщі, потребують подальшого наукового вивчення.

Формулювання цілей роботи. Метою роботи є дослідження сучасного стану та порівняння рівнів розвитку ресторанного господарства України та Польщі з урахуванням специфіки його становлення та розвитку на території обох держав, а також визначення основних тенденцій функціонування мережі ресторанних закладів України та Польщі у найближчій перспективі.

Виклад матеріалу дослідження. Зміни в суспільно-політичному житті України та Республіки Польща є однією з найбільш вагомих ознак сучасності. Адже історично склалося, що Україна і Польща – дві сусідні країни, розвиток яких тісно взаємопов'язаний із самого початку їхньої появи на історичній арені